

КОНЦЕПЦІЇ ТА РЕАЛІЇ СПІВВІДНОШЕННЯ І ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА І ВНУТРІШНЬОДЕРЖАВНОГО ПРАВА (НА ПРИКЛАДІ УКРАЇНИ)

Тютюнник Ксенія Сергіївна, студент навчально-наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: викладач кафедри загально-правових дисциплін навчально-наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ *Кулик Т.О.*

Проблема співвідношення міжнародного і внутрішньодержавного права в силу своєї важливості завжди привертала до себе підвищену увагу юристів-міжнародників. Ланий напрямок є актуальним і сьогодні, особливо в рамках глобалізаційних процесів у світі та міжнародній політиці України.

Предметом дослідження є суспільні відносини, що виникають в процесі реалізації норм міжнародного права і внутрішньодержавного права.

Об'єктом є особливості співвідношення і взаємозв'язку міжнародного права і внутрішньодержавного права на прикладі України.

Метою дослідження Концепції та реалії співвідношення і взаємозв'язку міжнародного права і внутрішньодержавного права на прикладі України. Заявленням є аналіз основних принципів співвідношення міжнародного та внутрішньодержавного права України, характеристика світових тенденцій та наукових концепцій співвідношення та взаємозв'язку норм міжнародного права з нормами права Української держави.

У доктрині міжнародного права були вироблені три концепції співвідношення міжнародного і внутрішньодержавного права: одна дуалістична і дві моністичних.

Німецький юрист-міжнародник Г. Трипель і його італійський колега Л. Аншилотти - видні прихильники дуалістичної концепції - вважали, що міжнародне право і національне право «вважають собою окремі правові системи».

Представники моністичних концепцій виходять із визнання єдності обох систем права, вважаючи, що міжнародне і внутрішньодержавне право - це частини єдиної системи права. Моністичний напрямок міжнародно-правової думки в свою чергу поділяється на дві гілки.

І) концепцію пріоритету (верховенства) внутрішньодержавного слід зазначити, що міжнародне право і внутрішньодержавне право - це дві самостійні системи права, що знаходяться в взаємозв'язку і взаємолії [1].

Об'єктивно не існує пріоритету однієї системи права над іншою, оскільки вони регулюють різні види соціальних відносин. Однак в зв'язку з тим, що норми міжнародного права мають на меті забезпечити загальний мир і безпеку, захистити права та основні свободи людини, сприяти плідній співпраці держав у різних областях, тобто закріплюють і забезпечують досягнення вищих цінностей людства, держава можуть в своєму конституційному і поточному законодавстві проголосити визнання верховенства норм міжнародного права над нормами внутрішньодержавного права. Робиться це не в силу об'єктивно властивого верховенства системи міжнародного права над внутрішньодержавним, а з метою світового об'єднання потенціалу двох систем права в справі досягнення та охорони вищих цінностей людської цивілізації права.

ІІ) концепцію пріоритету міжнародного права співвідношення міжнародного і внутрішньодержавного права в Україні, яке регулюється Законом України «Про міжнародні договори України» від 22 грудня 1993 р. Згідно ст. 17 цього Закону, укладені і належним чином ратифіковані міжнародні договори України становлять невід'ємну частину національного законодавства України і застосовуються в порядку, передбаченому для норм національного законодавства. Якщо міжнародним договором України вклячення якого відбулось в формі закону встановлено інші правила, ніж ті, що передбачені законодавством України, то застосовуються правила міжнародного договору України. Стаття 7 вказує, що в випадку колізії міжнародний договір України містить положення, що суперечать Конституції України, його ратифікація можлива після внесення відповідних змін до

Конституції України. Також робиться акцент на першочерговості норм міжнародного права над національним [1].

Закон України «Про лію міжнародних договорів на території України» зазначає: виходячи з пріоритету загальнонародських цінностей загально визначених принципів міжнародного права прагнучи забезпечити неповнність прав і свобод людини включитись в систему правових відносин між державами на основі взаємної поваги державного суверенітету і демократичних засад міжнародного співробітництва Верховна Рада України постановила що укладені і належним чином ратифіковані Україною міжнародні договори становлять невід'ємну частину національного законодавства і застосовуються в порядку, передбаченому для норм національного законодавства [2] с 137].

Схоже положення містить Декларація про державний суверенітет України що проголошує визнання «певати загальнонародських цінностей над класовими, пріоритет загально визначених норм міжнародного права над нормами

внутрішньодержавного права» [3].

Конституція України в ст 9 містить норму згідно з якою «чинні міжнародні договори згола на обов'язковість яких налага Верховною Радою України є частиною національного законодавства України. Укладення міжнародних договорів які супечать Конституції України, можливе лише після внесення відповідних змін до Конституції України» [4].

Проте особливої уваги заслуговує Закон України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» від 23 (17) 2006 п. Цей закон регулює відносини що виникають в зв'язку з обов'язком держави виконати рішення Європейського суду з прав людини в справах проти України з необхідністю усунення причин порушення Україною Конвенції про захист прав людини і основних свобод і протоколів до неї: запровадженням в українське судочинство та адміністративну практику європейських стандартів прав людини зі створенням перелумов для зменшення числа заяв до Європейського суду з прав людини проти України. В ст 17 закону зазначено, що суди застосовують при розгляді справ Конвенцію про захист прав людини і основних свобод та практику Європейського суду з прав людини як джерело права. Також ця норма вперше в Україні визнала верховенство міжнародного договору над законодавством України. Про це чітко вказано в ст 13 закону яка зазначає що з метою забезпечення дотримання державою положень Конвенції про порушення яких встановлене Рішенням Суду забезпечення усунення недоліків системного характеру які лежать в основі виявленого Судом порушення а також усунення підстави для нахолдження до Суду заяв проти України спричинених проблемою що вже була предметом розгляду в Суді застосовуються заходи загального характеру зокрема: внесення змін до чинного законодавства та практики його застосування; внесення змін до адміністративної практики; забезпечення юридиканої експертизи законопроектів; забезпечення професійної підготовки з питань вивчення Конвенції та практики Суду працівників професійна діяльність яких пов'язана з правозастосуванням; інші заходи що визначаються державою-відповідачем відповідно до Рішення Суду з метою забезпечення усунення недоліків системного характеру спричинених пими недоліками порушень Конвенції та забезпечення максимального відшкодування наслідків цих порушень.

В разі колізії норм ратифікованого договору та норм національного права перші мають винну силу над другими і підлягають пріоритетному застосуванню; забороняється запроваджувати в право України і відповідно застосовувати договори які супечать Конституції України. Приземпується що належним чином ратифіковані міжнародні договори відповідають Конституції [5] с 26].

Підсумовуючи короткий огляд принципів співвідношення міжнародного та внутрішньодержавного права щодо прав людини можна зробити висновок про необхідність визнання і широкого застосування принципу верховенства міжнародного права в цій сфері. Застосування цього принципу сприятиме формуванню міжнародного права прав людини як певної універсальної конструкції, що сприяє уніфікації у розумінні змісту та обсягу прав людини,

виобленню певних етапів принципів чи стандартів що закріплюють особливе місце і значення людини в суспільстві, а отже повсюдне визнання та захист людської гідності, прав і свобод людини.

Список використаних джерел:

1. Стаття «Співвідношення міжнародного і внутрішньодержавного права»: Режим доступу: http://uareferat.com/%D0%A1%D0%BF%D1%96%D0%B2%D0%B2%D1%96%D0%B4%D0%BD%D0%BE%D1%88%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F_%D0%BC%D1%96%D0%B6%D0%BD%D0%B0%D1%80%D0%BE%D0%B4%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D0%BE_%D1%96_%D0%B2%D0%BD%D1%83%D1%82%D1%80%D1%96%D1%88%D0%BD%D1%8C%D0%BE%D0%B4%D0%B5%D1%80%D0%B6%D0%B0%D0%B2%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D0%BE_%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%B0
2. Євстигів Р. Плате застосування міжнародних стандартів прав людини (коментар до статті 9 Конституції України) // Українське право. – 1998. № 1.
3. Декларація про державний суверенітет України, прийнята Верховною Радою УРСР 16.07.1990 р.
4. Коментар до Конституції України. – К.: Інститут законодавства Верховної Ради України. – 413 с.
5. Міжнародне публічне право. – Київ: Юрінком Інтер, 2001. – 638 с.

СПІВВІДНОШЕННЯ ПОНЯТЬ «ВЕРХОВЕНСТВО ПРАВА» ТА «ВЕРХОВЕНСТВО ЗАКОНУ»

Федченко Марія Сергіївна, студент навчально-наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: викладач кафедри загально-правових дисциплін навчально-наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ *Юрковська Л.Г.*

Демократизація українського суспільства, формування правової державності та розбудова громадянського суспільства вимагають нового осмислення змісту та сутності ключових категорій права і закону. На сучасному етапі розвитку основоположним визначається принцип верховенства права. Необхідно врахувати те, що західними дослідниками виводиться чітке відмежування змісту принципу законності та принципу верховенства права.

Верховенство права (анг. the rule of law) у буквальному розумінні сьогодні подається як панування права у життєдіяльності громадянського суспільства і функціонуванні держави. Як науковий термін «верховенство права» вперше жив англієць правознавець А. Дайсі в XIX ст., однак своїм корінням дана правова доктрина сягає ще античних часів, а в її створенні та утвердженні значне місце посідають праці видатних мислителів і політичних діячів: Б. Спінози, Т. Гоббса, Дж. Локка, Ш. Л. Монтеск'є, Т. Джефферсона, І. Канта. Доктриною «верховенства закону» передбачається необхідність підпорядкування «позитивного» (встановленого чи санкціонованого державою) права «непозитивному» (природні права людини, потреби людської природи, вимоги розуму, мораль і т. д.). [1] У практичному, дещо спрощеному варіанті, дія принципу «верховенства права» означає те, що держава та її інститути повинні визнати пріоритет прав людини й підпорядкувати цьому свою діяльність.

Принципи «верховенства права» і «верховенства закону» мають багато спільного, але не є тотожними. Верховенство закону подається як визначальна роль закону в правовій (юридичній) системі держави, в діяльності всіх суб'єктів права, насамперед державних органів і посадових осіб. Верховенство закону означає, що закон має вищу юридичну силу стосовно всіх інших нормативно-правових актів та джерел юридичного (державою встановленого) права. [3]

Тож, принцип верховенства права не тотожний принципу верховенства закону. На сьогодні дана позиція підтримується більшістю вчених. Принцип верховенства права має самостійний характер, коли саме право трактується як явище, що виникає і існує незалежно від держави, від діяльності її законодавчих та інших органів. Слід звернути увагу на те, що сьогодні в Конституції України офіційно закріплено принцип верховенства права. на конституційному рівні закріплено принцип верховенства права як наріжний камінь нового конституційного правопорядку в Україні. [2]

Як справедливо зазначають В. Я. Тацій та Ю. М. Тодика, розгляд принципу верховенства права поза верховенством Конституції і законів – це шлях до беззаконня й уседозволеності, а визнання тільки принципу